

Nazwa przedmiotu: Instrument główny		
Jednostka prowadząca przedmiot: Wydział Instrumentalny	Punkty ECTS	60
	Ilość godzin	180
Kierunek: Instrumentalistyka	Specjalność: lutnia	
Katedra Klawesynu, Organów i Muzyki Dawnej	Status przedmiotu: obowiązkowy	
Forma zajęć: wykład	Język: polski	
Poziom studiów: stacjonarne I st.	Rok/semestr I-III/I-VI	
Koordinator przedmiotu	Kierownik Katedry Klawesynu, Organów i Muzyki Dawnej	
Prowadzący zajęcia	Anton Birula, Anna Kowalska-Birula	
Cele przedmiotu	Nauczanie gry na instrumencie wg metod historycznych, zagadnienia paleograficzne i repertuarowe.	
Wymagania wstępne	Egzamin wstępny wykonany na gitarze klasycznej lub lutni na studia licencjackie.	
TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTU		
Semestr I		
– Wprowadzenie do metod gry na instrumentach lutniowych na podstawie historycznych tekstów rękopiśmiennych i drukowanych, elementów wykonania zawartych w tabulaturach, jak również ikonografii. – Wprowadzenie do metody zapisywania muzyki lutniowej zwanej tabulaturą (trzy główne rodzaje: niemiecka, francuska i włoska – zależnie od instrumentu); oswojenie studenta z postacią tabulatury w rękopisach (obyczaje kaligraficzne) i w drukach historycznych (różne technologie druku) – Wprowadzenie do źródeł repertuaru wybranego przez studenta instrumentu. – Poznanie i pierwsze ćwiczenia techniki prawej ręki: „z kciukiem wewnątrz” lub „z kciukiem na zewnątrz”, w powiązaniu z okresem historycznym, wymogami repertuaru i w kontekście predyspozycji anatomicznych studenta; początkowo ćwiczenia jednogłosowe, później dwu- i wielogłosowe; wyrobienie umiejętności zarywania obu strun w chórze jednocześnie. – w zakresie lewej ręki, wypracowanie dbałości o stawianie palców na chwytyni możliwie pionowo, co jest szczególnie pożądane na instrumentach z podwójnymi chórami. – ustabilizowanie trzymania instrumentu z wykorzystaniem paska lub/i dobranej pozycji nóg, zależnie od anatomii grającego. Dla instrumentów RENESANSOWYCH: Wprowadzenie do form obecnych w muzyce lutniowej od końca XV w. do ok.1640. – formy abstrakcyjne: ricercar, fantazja, preludium, tiento, tastar de corde, itp. – formy taneczne: pawana, saltarello, „alemana”, kurant, itp. – intawolacje muzyki wokalne (motety, chansons, popularne pieśni, itp.). Minimum programowe: F. Spinacino, Intabulatura de Lauto, Petrucci 1507 (starodruk w Bibliotece Jagiellońskiej) F. da Milano, The Lute Music of Francesco Canova da Milano (1497-1543), Harvard Publications in Music, 1970 Dla instrumentów BAROKOWYCH: Wprowadzenie do form obecnych w muzyce lutniowej od ok. 1640 do ok. 1770. – preludium, allemanda, kurant, gigue, menuet, sarabanda, itp. – z uwagi na stopień złożoności faktury muzycznej, nauka winna zacząć się od nieskomplikowanych utworów ze środkowego okresu baroku niemieckiego. ewentualnie z tzw. okresu galant.		

Minimum programowe: D. Kellner (druk 1747), najwcześniejsze kompozycje S. L. Weissa (tzw. „rękopis londyński”), Sign. Blohm (rękopis w Augsburgu), A. Falckenhagen (druk, ok. 1740).
Semestr II
Kontynuacja pracy nad zagadnieniami z I semestru: – utrwalanie niedawno nabytej techniki gry – pogłębianie wiedzy z zakresu paleografii – poszerzenie orientacji w źródłach i repertuarze – wprowadzenie elementarnych środków zdobniczych obecnych w muzyce włoskiej i angielskiej (renesans) lub niemieckiej (barok). Minimum programowe dla instrumentów RENESANSOWYCH: F. da Milano – The Lute Music of Francesco Canova da Milano (1497-1543), Harvard Publications in Music, 1970 J. Dowland – The Collected Lute Music of John Dowland, ed. D. Poulton and B. Lam (London, 1974, 3/1981) Minimum programowe dla instrumentów BAROKOWYCH: D. Kellner (druk 1747), najwcześniejsze kompozycje S. L. Weissa (tzw. „rękopis londyński”), Sign. Blohm (rękopis w Augsburgu), A. Falckenhagen (druk, ok. 1740).

Semestr III
Kontynuacja pracy nad zagadnieniami z poprzednich semestrów: – poszerzenie orientacji w źródłach i repertuarze stosownie do zainteresowań studenta renesansem lub barokiem; praktyczna umiejętność rozpoznawania i docierania do pożądanego źródła, wprowadzenie do problemów konkordancji i podobieństw, kopii, odpisów, autorstwa i anonimowości – wprowadzanie dalszych środków zdobniczych obecnych w muzyce włoskiej i angielskiej (renesans) lub niemieckiej (barok) Minimum programowe dla instrumentów RENESANSOWYCH: – Muzyka vihuelistów hiszpańskich: Luis de Milán (1536), Luis de Narváez (1538), Alonso Mudarra (1546), E. de Valderrábano (1547), Diego Pisador (1552), M. de Fuenllana (1554), Esteban Daza (1576) – zależnie od możliwości technicznych studenta; repertuar ten gwarantuje dostateczną różnorodność form muzycznych. Minimum programowe dla instrumentów BAROKOWYCH: – źródła rękopiśmienne Europy centralnej końca XVII w. (J.A. Losy, W. Radolt, W. Lauffensteiner, F. Hinterleithner i podobni) – S. L. Weiss, wybrane kompozycje z „rękopisu londyńskiego” lub „rkp. drezdeńskiego”.
Semestr IV
Kontynuacja pracy nad zagadnieniami z poprzednich semestrów: – doskonalenie gry wraz z pogłębianiem wiedzy o źródłach, ich naturze i wzajemnych powiązaniach – wprowadzenie elementów improwizacji we wszystkich gatunkach muzyki renesansu i baroku, szczególnie z uwzględnieniem takich form jak preludia i powtórki części wolnych; – wzbogacanie doświadczeń w zakresie ornamentacji muzyki francuskiej i angielskiej (schyłek renesansu) oraz muzyki francuskiej i niemieckiej (środkowy barok). Minimum programowe dla instrumentów RENESANSOWYCH: – J. Dowland i współcześni w źródłach angielskich: rękopisy z Cambridge University Library (Mathew Holmes lute books), London British Library, i inne; – N. Vallet, Secretum musarum (1615). Minimum programowe dla instrumentów BAROKOWYCH: – Ennemond Gaultier, wybrane kompozycje z różnych źródeł – Jacques Bittner, Pieces de lut (1682)

Semestr V	
Kontynuacja pracy nad zagadnieniami z poprzednich semestrów: – repertuar gatunkowo polski lub w inny sposób związany z kulturą dawnej Polski; – doskonalenie umiejętności technicznych i orientacji w źródłach muzycznych. Minimum programowe dla instrumentów RENESANSOWYCH: – D. Cato, J. Polak, fantazje i tańce ze źródeł rękopiśmiennych i drukowanych Minimum programowe dla instrumentów BAROKOWYCH: – „Tańce polskie” z tabulatury V.R. von Gehema, rkp. z Rostocku XVII-54, „Bałtyckiej tabulatury lutniowej”, „Tabulatury Wodzickiego”, i innych – Fantazje S.L. Weissa z tzw. „Tabulatury Polińskiego” (obecnie w Paryżu).	
Semestr VI	
– Kształtowanie pełniejszego wyobrażenia o historycznej muzyce lutniowej, jej funkcji w przeszłości oraz przeniesieniu jej do czasów obecnych i na tym gruncie budowanie repertuaru – przygotowanie recitalu dyplomowego. Minimum programowe dla instrumentów RENESANSOWYCH: – do wyboru trzech różnych kompozytorów spośród: F. da Milano, V. Galilei, Alonso Mudarra (lub inny vihuelista), A. Holborn, J. Dowland, N. Vallet, P. Ballard, M. Newsidler, M. Reymann, D. Cato, J. Polak Minimum programowe dla instrumentów BAROKOWYCH: – do wyboru min. dwóch różnych kompozytorów i prezentacja ich muzyki w różnorodnych formach spośród: J. Gallot, Ch. Mouton, J. Bittner, S. L. Weiss, A. Falckenhagen Praca nad przygotowaniem programu egzaminu dyplomowego – komisyjny egzamin licencjacki polega na wykonaniu przygotowanego programu (35 - 40 minut) wg wskazanego minimum programowego na ten semestr.	

Kategorie efektów	EFEKTY UCZENIA SIĘ
K_W02	posiada znajomość podstawowego repertuaru związanego z własną specjalnością;
K_W04	posiada wiedzę umożliwiającą docieranie do niezbędnych informacji (książki, nagrania, materiały nutowe, Internet), ich analizowanie i interpretowanie we właściwy sposób;
K_W05	orientuje się w piśmiennictwie dotyczącym kierunku studiów, zarówno w aspekcie historii danej dziedziny lub dyscypliny, jak też jej obecnej kondycji (dotyczy to także Internetu i e-learningu)
K_W07	rozpoznaje i definiuje wzajemne relacje zachodzące pomiędzy teoretycznymi i praktycznymi aspektami studiowania
K_W08	posiada znajomość stylów muzycznych i związanych z nimi tradycji wykonawczych
K_W09	posiada wiedzę dotyczącą muzyki współczesnej
K_W10	posiada orientację w zakresie problematyki związanej z technologiami stosowanymi w muzyce oraz w zakresie rozwoju technologicznego związanego ze swoją specjalnością;
K_W11	posiada podstawową wiedzę dotyczącą budowy własnego instrumentu i jego ewentualnej konserwacji i strojenia itp.
K_W13	posiada podstawowe wiadomości w zakresie praktycznego zastosowania

	wiedzy o harmonii i zdolność analizowania pod tym kątem wykonywanego repertuaru
K_W15	posiada wiedzę definiującą, wyjaśniającą i ilustrującą fundamentalne zasady i koncepcje teorii sztuki muzycznej oraz kultury fizycznej;
K_U01	dysponuje umiejętnościami potrzebnymi do tworzenia i realizowania własnych koncepcji artystycznych
K_U02	jest świadomy sposobów wykorzystywania swej intuicji, emocjonalności i wyobraźni w obszarze ekspresji artystycznej
K_U03	wykazuje zrozumienie wzajemnych relacji zachodzących pomiędzy rodzajem stosowanej w danym dziele ekspresji artystycznej a niesionym przez niego komunikatem
K_U04	posiada znajomość i umiejętność wykonywania reprezentatywnego repertuaru związanego z głównym kierunkiem studiów
K_U05	posiada umiejętność wykorzystywania wiedzy dotyczącej podstawowych kryteriów stylistycznych wykonywanych utworów
K_U06	posiada umiejętność odczytania zapisu muzyki XX i XXI wieku
K_U07	jest przygotowany do współpracy z innymi muzykami w różnego typu zespołach oraz w ramach innych wspólnych prac i projektów, także o charakterze multidyscyplinarnym
K_U09	posiada umiejętność właściwego odczytania tekstu nutowego, biegłego i pełnego przekazania materiału muzycznego, zawartych w utworze idei i jego formy
K_U10	opanował warsztat techniczny potrzebny do profesjonalnej prezentacji muzycznej i jest świadomy problemów specyficznych dla swojego instrumentu (intonacja, precyzja itp.)
K_U11	przyswoił sobie dobre nawyki dotyczące techniki i postawy, umożliwiające operowanie ciałem w sposób (z punktu widzenia fizjologii) najbardziej wydajny i bezpieczny
K_U12	poprzez opanowanie efektywnych technik ćwiczenia wykazuje umiejętność samodzielnego doskonalenia warsztatu technicznego
K_U13	posiada umiejętność rozumienia i kontrolowania struktur rytmicznych i metrorytmicznych oraz aspektów dotyczących aplikatury, smyczkowania, frazowania, struktury harmonicznego itp. opracowywanych utworów
K_U15	posiada umiejętność swobodnej ustnej i pisemnej wypowiedzi na temat interpretowania, tworzenia i odtwarzania muzyki oraz na temat kwestii dotyczących szeroko pojmowanych tematów ogólnohumanistycznych
K_U16	posiada podstawowe umiejętności kształtowania i tworzenia muzyki w sposób umożliwiający odejście od zapisanego tekstu nutowego
K_U17	dzięki częstym występom publicznym wykazuje umiejętność radzenia sobie z różnymi stresowymi sytuacjami z nich wynikającymi
K_U18	wykazuje umiejętność brania pod uwagę specyficznych wymagań publiczności i innych okoliczności towarzyszących wykonaniu (jak np. reagowania na rozmaite warunki akustyczne sal)
K_K02	realizuje własne koncepcje i działania artystyczne oparte na zróżnicowanej stylistyce, wynikającej z wykorzystania wyobraźni, ekspresji i intuicji
K_K03	posiada umiejętność organizacji pracy własnej i zespołowej w ramach realizacji wspólnych zadań i projektów
K_K04	posiada umiejętność samooceny, jak też jest zdolny do budowania konstruktywnej krytyki w obrębie działań muzycznych, artystycznych oraz w obszarze szeroko pojmowanej kultury

K_K05	jest zdolny do definiowania własnych sądów i przemyśleń na tematy społeczne, naukowe i etyczne oraz umie je umiejscowić w obrębie własnej pracy artystycznej
K_K09	w sposób świadomy i profesjonalny umie zaprezentować własną działalność artystyczną
K_K10	umie posługiwać się fachową terminologią z zakresu dziedziny muzyki
K_K12	jest zdolny do efektywnego wykorzystania wyobraźni, intuicji, twórczej postawy i samodzielnego myślenia w celu rozwiązywania problemów
K_K13	w sposób świadomy kontroluje swoje emocje i zachowania

Metody kształcenia	wykład rozwiązywanie zadań artystycznych praca indywidualna inne metody stosowane przez prowadzącego
Metody weryfikacji efektów uczenia się	egzamin praktyczny

Forma i warunki zaliczenia przedmiotu	Warunki zaliczenia	Obecność na zajęciach, połączona z aktywnością i zaangażowaniem, opanowaniem zadanego repertuaru w stopniu wystarczającym do publicznej prezentacji.
	Warunki egzaminu	Egzamin praktyczny przed komisją złożoną z członków Katedry. Publiczna prezentacja przygotowanego repertuaru na wysokim poziomie technicznym i artystycznym.

Literatura podstawowa
Literatura zgodna z treściami programowymi przedmiotu. Szkoła gry: Francesca Torelli – A tutor for the Theorbo Druki: Bellerofonto Castaldi – Capricci a due stromenti cioe tiorba e tiorbino, Modena 1622 Giovanni Girolamo Kapsberger – Intavolatura Di Chtarrone, Libro I, Venezia 1604, Libro III, Roma 1626, Libro IV, Roma 1640 Pietro Paolo Melli – Intavolatura di liuto attiorbato e di tiorba, Libri II-V, Venezia 1614-1620 Alessandro Piccinini – Intavolatura di liuto et di chitarrone, Libro I, Bologna 1623 Giovanni Ferrarese Pittoni – Intavolatura di Tiorba, Libro I, Libro II, Bologna 1669 Rękopisy: UJ Ms. Kraków 40591 Manuscript Vaudry de Saizenay c.1700 Manuscrit d’Agen

Literatura uzupełniająca
Howard Mayer BROWN, Instrumental Music Printed before 1600: A Bibliography (1965) Wolfgang BOETTICHER, Handschriftlich überlieferte Lauten- und Gittarren- Tabulaturen des 15. bis 18. Jahrhunderts. RISM B/VII Munich (1978) Dinko FABRIS, Prime aggiunte italiane al volume RISM B/VII — intavolature mss. per liuto e chitarra.

Fontes Artis Musicae²⁹ (1982)

François-Pierre GOY, Christian MEYER, Monique ROLLIN, Peter KIRALY, et al., Sources manuscrites en tablature: Luth et theorbe (c. 1500-c.1800). Collection d'Etudes Musicologiques, vols 82, 87 and 90, I: Confoederatio Helvetica (CH), France (F); II: Bundesrepublik Deutschland (DK); III: Oesterreich (A) (1991, 1994, 1997)

The New Grove Dictionary of Music and Musicians, London, New York 2001

Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Kassel 1994

Biblioteki wirtualne i zasoby on-line (opcjonalnie)

Repozytoria prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych muzycznych uczelni krajowych oraz zagranicznych

Academic Search Premier

Cambridge Companions to Music

Classical Scores Library

Garland Encyclopedia of World Music Online

JSTOR

Naxos Music Library

New York Times Historical (1851-2007)

Oxford Music Online

Grove Music Online

Oxford Reference Online

Project MUSE

ProQuest Dissertations & Theses

RILM Abstracts of Music Literature

RIPM Retrospective Index to Music Periodicals with Full Text

International Music Score Library Project